

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 17 0 Ps 088939 20 Rev
Sarajevo, 14.10.2020. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: Amre Hadžimustafić kao predsjednice vijeća, Slavice Čindrak kao izvjestioca i Fatime Mrdović kao članice vijeća, u pravnoj stvari tužitelja „Butex“ d.o.o. Bužim, ul. ..., zastupan po punomoćniku Safeti Alijagić, advokatu iz Bihaća, protiv tuženog „Drvopromet“ d.o.o. Sarajevo, ul...., zastupan po punomoćniku Mirzetu Kasić, advokatu iz Cazina, radi utvrđenja brisanja hipoteke, v.sp. 51.000,00 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Kantonalnog suda u Bihaću, broj: 17 0 Ps 088939 19 Pž 2 od 13.01.2020. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 14.10.2020. godine, donio je slijedeću:

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Bihaću broj: 17 0 Ps 088939 17 Ps od 13.07.2018. godine, utvrđeno je da je prestala osigurana tražbina tuženog d.o.o. „DRVOPROMET“ Sarajevo kao povjerioca iz člana 2. Ugovora o zasnivanju hipoteke br. 138/10 od 12.04.2010. godine u iznosu od 1.316.371,10 KM, te svih sporednih potraživanja kamata i troškova, te je utvrđeno da je prestalo založno pravo upisano na nekretninama tužitelja i to k.č. br. 16, k.č. 14/1 i k.č. 14/2 sve upisane u ZK ul. br. ...k.o...., a koje založno pravo je upisano temeljem Ugovora o zasnivanju hipoteke OPU-IP br. 138/10 od 12.04.2010. godine, Ugovor o poslovnoj-tehničkoj saradnji zaključenog 01.03.2010. godine i Rješenja Kantonalnog suda Bihać br. 01 0 Dn 005507 11 Pž od 12.03.2012. godine, zatim je nalaženo tuženom da tužitelju izda ispravu podobnu za brisanje upisanog založnog prava na navedenim nekretninama iz ZK ul. br. ...k.o...., jer će u protivnom takvu ispravu zamijeniti ova presuda temeljem koje će se brisati upisano založno pravo na nekretninama sa trajnim pravom korištenja i to k.č. br. 16, k.č. 14/1 i k.č. 14/2 sve upisane u ZK ul. br. ...k.o. ... i uspostaviti prijašnje zemljišno-knjižno stanje kakvo je bilo prije upisa navedenog založnog prava, a sve u roku od 30. dana od dana pravosnažnosti ove odluke. Obavezan je tuženi da tužitelju naknadi troškove u iznosu od 4.180,00 KM, a u roku od 30. dana od dana pravosnažnosti odluke.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Bihaću, broj: 17 0 Ps 088939 19 Pž 2 od 13.01.2020. godine žalba tuženog je djelimično uvažena i prvostepena presuda preinačena u dijelu odluke o troškovima parničnog postupka, tako što je tuženi obavezan da tužitelju nadoknadi troškove parničnog postupka iznos od 4.060,00 KM (umjesto iznosa od 4.180,00 KM), dok je u preostalom dijelu žalba tuženog kao neosnovana odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Žalba tužitelja je odbijena kao neosnovana i prvostepeno rješenje u pobijanom dijelu potvrđeno.

Zahtjev tuženog za naknadu troškova za sastav žalbe po punomoćniku u iznosu od 872,00 KM je odbijen.

Blagovremeno podnesenom revizijom tuženi pobija drugostepenu presudu iz razloga pogrešne primjene materijalnog prava i zbog povreda pravila parničnog postupka, s prijedlogom da se revizija uvaži pobijana presuda preinači ili istu ukine i predmet vrati na ponovno suđenje istom ili drugom vijeću drugostepenog suda uz naknadu troškova sastava revizije od ukupno 1.090,64 KM.

Tužitelj je podnio odgovor na reviziju u kojem je predložio da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili da se ista odbije kao neosnovana.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga iz revizije i po službenoj dužnosti, u smislu odredbe člana 241. Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu ZPP-a), revizijski sud je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Revizija nije osnovana.

Ocjenjujući dopuštenost revizije u smislu člana 237. stav 2. ZPP koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostepene presude, shodno članu 106. stav 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku², revizijski sud je našao da je revizija u konkretnom slučaju dozvoljena, te da vrijednost pobijanog dijela pravomoćne presude donesen pred drugostepenim sudom, prelazi propisani cenzus od 50.000,00 KM.

Istina u tužbi je tužitelj vrijednost spora označio iznosom od 10.100,00 KM, ali na pripremnom ročištu održanom dana 02.03.2017. godine tužitelj je ispravio tužbu u dijelu označene vrijednosti spora, usklađujući je sa Izmjene i dopune ZPP-a koje su u međuvremenu stupile na snagu, na način što je istu označio iznosom od 51.000,00 KM, što je u pobijanoj odluci drugostepenog suda i označeno kao vrijednost predmeta spora.

U odnosu na prigovore povreda postupka koje revident navodi kao razlog svoje revizije, revizijski sud konstatuje da revident ukazuje da drugostepeni sud u svojoj odluci nije obrazložio žalbene prigovore na povredu postupka učinjenu u toku prvostepenog postupka, a koji se odnose na povredu člana 8. i člana 123. ZPP, te da su te povrede utjecale na donošenje zakonite i pravilne presude drugostepenog suda.

Međutim, ovi navode ne stoje, jer je drugostepeni sud cijenio prigovore žalbe koji su se odnosili na navedene povrede postupka pred prvostepenim sudom, što se u odnosu na povredu člana 8. ZPP-a vidi na stranici 4 stav 5 pobijane presude drugostepenog suda, a u odnosu na povredu člana 123. ZPP-a na stranici 6 st. 3 pobijane presude. Osim toga drugostepeni sud je u svom obrazloženju ponovo ocjenjivao sve isprave kao dokaze-ugovore, te prihvatio pravilnim utvrđenje prvostepenog suda zasnovano na dokazu saslušanjem vještaka finansijske struke, na osnovu kojih dokaza je ocjenio da nisu povrijeđene odredbe ZPP-a koje u osnovi predstavljaju principe slobodne ocjene dokaza i obavezu stranke da dokaže činjenice na kojim zasniva svoj zahtjev.

U odnosu na prigovore pogrešne primjene materijalnog prava revizijski sud je pošao od činjenica utvrđenih u postupku:

¹ Službene novine F BiH, br. 53/03, 73/05 i 19/06;

² Službene novine F BiH, br. 98/15;

- Ugovorom o poslovno tehničkoj saradnji od 01.03.2010. godine koji je zaključen između tuženog „Drvopromet“ d.o.o. Sarajevo, „Ilma“ d.o.o. Bihać i „DP Ilma“ Bihać ugovorena je poslovno tehnička saradnja za 2010. godinu, sa ciljem širenja tržišta iz oblasti trgovine na malo prehrambenim i neprehrambenim proizvodima u kvalitetu 50%-50% udjela odnosno osnivačkog kapitala na području USK, zbog čega su 26.02.2010. godine zajednički registrovali društvo „DP Ilma“ Ugovorom o osnivanju kod ovlaštenog notara. Sva tri subjekta su postigla dogovor o dugoročnoj poslovnoj saradnji na način da je „Ilma“ d.o.o. izdala u zakup objekte koji su u njenom vlasništvu ili u vlasništvu društva čiji je ona većinski vlasnik kapitala, kao poslovne prostore novom registrovanom društvu „DP Ilma“ Bihać radi obavljanja djelatnosti trgovine na malo prehrambenim i neprehrambenim proizvodima, a drugi osnivač „Drvopromet“ d.o.o. je preuzeo obavezu snabdijevanja robama objekte PJ koje posluju u sastavu društva „DP Ilma“ d.o.o. od dobavljača. Istim ugovorom su se strane saglasile da kao obezbjeđenje i sredstvo osiguranja za izmirivanje obaveza prema dobavljačima u rokovima zaključenim prema ugovoru o kupovini od strane društva „Ilma“ iz Bihaća kao većinskog vlasnika „Butex“ d.d. Bužim izda hipoteku na nekretninu upisanu u zk.ul.br. ... od 24.03.2010. godine KO.... Parcela je procijenjena od strane sudskog vještaka građevinske struke na iznos od 1.316.371,10 KM uz obavezu da se kod ovlaštenog notara zasnjuje založno pravo na nekretnini kao sredstvo osiguranja;
- Ugovorom o zasnivanju hipoteke zaključenom dana 12.04.2010. godine u notarskom uredu Adema Jakupovića između „Drvopromet“ d.o.o. Sarajevo, „Butex“ d.d. Bužim, „Ilma“ d.o.o. Bihać i „DP Ilma“ d.o.o. Bihać uspostavljena je hipoteka založenog dužnika d.d. „Butex“ Bužim u korist povjerioca na nekretninama kč. 16 „Velika Luka“ livada 2 klase u povr. od 1.916 m² i kč. 14 „Velika Luka“ u pov. 9.614 m² na kojoj su sagrađeni pomoćne zgrade i poslovna zgrada i dvorište (bliže određeni u ugovoru) sve upisane u zk.ul. ...KO..., sve radi osiguranja tražbine povjerioca i to iznosa od 1.316.371,10 KM za izmirenje obaveza prema dobavljaču za slučaj da d.o.o. „Ilma“ Bihać ne bi izvršila svoje obaveze -dug prema ugovaraču „Drvopromet“ Sarajevo;
- dana 26.04.2012. godine Općinski sud u Bosanskoj Krupi je dozvolio uknjižbu ugovora o zasnivanju hipoteke od 12.04.2010. godine, na nekretninama sa trajnim pravom korištenja „Butex“ d.o.o. upisanim u koloni ... lista pod red. br. ... u zk.ul. ...K.O..., označenim kao kč...., koje se odnosi na pomoćne zgrade, poslovne zgrade i livadu i to sa trajnim pravom korištenja zemljišta d.o.o. „Butex“ u korist povjerioca d.o.o. „Drvopromet“ Sarajevo, dok je brisano založno pravo u koloni Upisa ... lista red. br. 2;
- Protokolom zaključenim između tuženog, „Ilma“ d.o.o. i „DP Ilma“ d.o.o. dana 06.01.2011. godine dogovoren je nastavak poslovne saradnje, ali i da će eventualni manjak i nemogućnost izmirivanja obaveza „DP Ilma“ d.o.o. prema tuženom, ½ duga namiriti „Ilma“ d.o.o.;
- 25.09.2017. godine Općinski sud u Bosanskoj Krupi je donio rješenje o izvršenju po prijedlogu tražioca izvršenja- u ovoj parnici tuženog, za naplatu potraživanja u iznosu od 1.265.995,00 KM, te zatezne kamate od 01.01.2013. godine na glavni dug i troškova izvršenja, zabilježbom izvršenja, utvrđivanjem vrijednosti nekretnina, i prodajom nekretnina obuhvaćenih ugovorom o zasnivanju založnog prava;

Tužitelj svojom tužbom koja je u postupku uređena, postavio je zahtjev na utvrđivanje da je prestala osigurana tražbina tuženog u iznosu od 1.316.371,10 KM i sva sporedna potraživanja kamata i troškova, te da se sljedom toga utvrdi prestanak založnog prava upisanog na nekretninama tužitelja kč. 16, kč. 14/1 i kč.br. 14/2 sve u zk. ul. ...KO..., naloži tuženom da

tužitelju izda podobnu ispravu za brisanje upisanog založnog prava, u protivnom da će tu ispravu zamijeniti presuda i uspostaviti pređašnje zemljišno knjižno stanje prije upisa navedenog založnog prava.

Tuženi je osporio tužbeni zahtjev tužitelja, navodeći da je postignut dogovor sa „Ilma“ d.o.o da tuženi sa njenim jednim dužnikom osnuje novu firmu „DP Ilma“ d.o.o. te da se tuženi obaveza za tu novu firmu nabavljati trgovačku robu za poslovanje i plaćati obaveze dužnika „Ilme“ d.o.o koje je ovaj stvorio prema dobavljačima, a kao sredstvo obezbjeđenja da će „Ilma“ d.o.o. njemu to vratiti. Tužitelj koji je tada bilo dioničko društvo, u čijem kapitalu je većinski vlasnik kapitala bila firma „Ilma“ d.o.o., je založio svoje nekretnine kao sredstvo osiguranja za dugovanja firme „Ilma“ d.o.o. Tuženi nije osporio da je „Ilma“ d.o.o. njemu isplatila dug trajnom kompenzacijom od 31.12.2013. godine prema „DP Ilma“ d.o.o., koja je onda izmirila dio duga tuženom u ukupnom iznosu od 1.546.555,00 KM, ali kako je „DP Ilma“ d.o.o. prema tuženom imala još dugovanja u ukupnom iznosu od 1.265.995,10 KM, smatra da se i taj dug prvo trebao izmiriti da bi prestalo založno pravo, jer je takvu obavezu „Ilma“ d.o.o. preuzela Protokolom od 06.01.2011. godine.

Prvostepeni sud usvaja tužbeni zahtjev tužitelja i odbija prigovore tuženog o neispunjavanju obaveze koja je bila osigurana založenim pravom, iz razloga što je utvrđeno u postupku da je ugovor o zasnivanju založnog prava bio vezan za potraživanja koja tuženi ima prema „Ilma“ d.o.o. Bihać i da je u odnosu na njene obaveze utvrđeno ispunjenje svih obaveza prema tuženom, a kako založno pravo nije zasnovano na obavezama „DP Ilma“ d.o.o., koja nije izmirila svoje obaveze prema tuženom sud nalazi da taj dug nije obezbjeđen zasnovanim založnim pravom koji je predmet spora.

Drugostepeni sud prihvata stav prvostepenog suda u cijelosti.

Revizijom tuženi osporava prestanak založnog prava iz razloga što „DP Ilma“ d.o.o. kao korisnik kredita nije ispunila svoje obaveze, pa da time nije prestala osigurana tražbina tuženog, što po ocjeni ovog suda predstavlja prigovor na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje koji se ne može isticati u revizijskom postupku po članu 240. stav 2. ZPP-a.

S druge strane, kako je zasnivanje založnog prava propisano samo na načine utvrđene članom 69. stav 1. i stav 2. Zakona o vlasničko pravnim odnosima³, koji su propisani i članom 145. stav 1. Zakona o stvarnim pravima⁴, među kojim je i pravni posao kao dobrovoljni način zasnivanja založnog prava, proizilazi da je pravilno primjenjeno materijalno pravo kada je utvrđivanje prestanka založnog prava cijenjeno prema uslovima iz ugovora o zasnivanju založnog prava sačinjenog pred notarom, kao pravnog posla koji zadovoljava zakonom propisanu formu i sadržinu.

Naime, predmetnim ugovorom o zasnivanju založnog prava jasno je ugovorena volja svih ugovornih strana, prema kojoj je osigurana tražbina potraživanja tuženog prema „Ilma“ d.o.o. u visini od 1.316.371,10 KM, a da je tužitelj samo za ta potraživanja tuženog založio svoje nekretnine.

U tom smislu nisu osnovani revizijski prigovori tuženog da je prilikom ocjene koja potraživanja su osigurana, trebalo cijeniti ugovor o poslovno tehničkoj saradnji u dijelu koji se donosi i na obaveze „DP Ilma“ d.o.o., koja kao pravni subjekt jeste potpisala ugovor o zasnivanju založnog prava, ali u odredbama tog ugovora nije navedeno da se osiguravaju i dugovanja tog društva prema tuženom, već samo potraživanja tuženog prema „Ilma“ d.o.o. u naprijed navedenom iznosu, koja su nesporno plaćena.

³ Službene novine F BiH, br. 6/98 i 29/03;

⁴ Službene novine F BiH, br. 66/13 i 100/13;

Revident ukazuje i na činjenicu da je tužitelj u vrijeme zaključivanja ugovora o zasnivanju založnog prava bio društvo „ Butex“ d.d. Bužim, a da je u toku predmetnog postupka označen kao „ Butex“ d.o.o., čime se osporava aktivna legitimacija tužitelja.

Iako se drugostepeni sud zaista nije bavio ovim žalbenim razlozima tuženog, revizijski sud nalazi da taj propust suda ne utječe na odluku jer navedeni žalbeni prigovori nisu bili od odlučnog značaja, ali radi buduće prakse sudova valja navesti slijedeće:

Članom 3. Zakona o privrednim društvima⁵: društvo može biti organizovano u jednom od propisanih oblika, među kojim su i oblik dioničkog društva kao i društva ograničene odgovornosti. U smislu člana 63. stav 1. istog Zakona odluku o promjeni oblika dioničkog društva donosi skupština tog društva u skladu sa Statutom, te takvo društvo ne prestaje postojati po članu 71. istog Zakona, već samo mijenja oblik.

Stoga promjena oblika tužitelja kao društva iz vremena kada je nastalo založno pravo kada je bilo dioničko društvo i vremena kada je podnesena tužba za utvrđenje prestanka založnog prava kada je bilo društvo ograničene odgovornosti, ne predstavlja razlog gubitka aktivne legitimacije, jer samo društvo kao pravno lice nije prestalo.

Ne može se prihvatiti ni revizijski navodi da je zbog očigledne greške notara, ugovor trebalo tumačiti na način da se osigurana tražbina odnosi i na potraživanja tuženog prema „DP Ilma“ d.o.o., kao ni tvrdnja revidenta da ugovor i nije trebao biti zaključen pred notarom, jer da je stvarna volja iskazana u ugovoru o poslovnoj saradnji.

Član 73. stav 1. tačka 4. Zakon o notarima u FBiH⁶, koji je bio na snazi u vrijeme zaključivanja predmetnog ugovora o zasnivanju založnog prava, propisivao je da svaki pravni posao čiji je predmet prenos ili sticanje vlasništva ili drugih stvarnih prava zahtjevao notarsku obradu isprava, pa tako i ugovor o zasnivanju založnog prava na nekretninama. Istina Odlukom Ustavnog suda FBiH br. U-15/19 od 02.12.2015. godine navedena odredba Zakona je proglašena neustavnom, te do danas nije izmjenjen Zakon u tom dijelu, međutim, to ne mijenja pravnu situaciju u odnosu na predmetni ugovor o zasnivanju hipoteke, jer je on zaključen prije utvrđenja neustavnosti predmetne norme.

Ostali prigovori da je ugovor o zasnivanju hipoteke bio zaključen u vrijeme kada je na snazi bio Zakon o vlasničko pravnim odnosima, pa da je pogrešna primjena materijalnog prava zasnovana na pogrešnoj primjeni Zakona o stvarnim pravima, iako su tačni, ne utječu na drugačiju odluku suda, jer su odredbe član 73. stav 1. tačka 1) Zakona o vlasničko pravnim odnosima i član 17.3 Zakona o stvarnim pravima, o prestanku osigurane tražbine kao načinu prestanka hipoteke identične.

Iz svega navedenog prozilazi da revizijski prigovori tuženog nisu osnovani, jer ni drugostepeni sud nije povrijedio odredbe parničnog postupka na koje se ukazuje, niti je pogrešno primijenio materijalno pravo kada je odbijena žalba tuženog na prvostepenu presudu kojom je usvojen tužbeni zahtjev tužitelja.

Stoga je primjenom člana 248. ZPP revizija tuženog odbijena kao neosnovana, a slijedom i zahtjev revidenta za naknadu troškova sastava revizije, primjenom člana 397. stav 1. ZPP.

Predsjednica vijeća
Amra Hadžimustafić, s.r.

⁵ Službene novine FBiH, br. 23/99, 45/00, 2/02, 29/03,68/05, 91/07, 84708, 63/10, 75/13...

⁶ Službene novine FBiH, 45/02;